

Skiutstyr i hoppbakken

Av Nils Estenstad

Beskrivelsen baserer seg i all hovedsak på mine erindringer og erfaringer som skihopper fra tiden etter 2. verdenskrig og fram til slutten av 1950-tallet. Denne perioden representerer en utvikling av skiutstyr, kunnskap og erfaring som skulle få meget stor virkning for de kommende tiår. Interessen blant folk var enorm. En kan forstå at betegnelsen “utstyrshysteri” ikke var noen stor overdriivelse, og utviklingen har fortsatt med uforminsket kraft.

Dette handler nok først og fremst om å seire - det å bli best - og i en slik sammenheng var utstyret viktig, og det kunne til og med være avgjørende. Fysisk fostring var helt fra vikingtiden en viktig del av ungdommens opplæring (jfr. *Først i løypa*, s. 16-17). Vi kan derfor hevde at grunnleggende drivkrefter og motivasjon blant skiutøvere som skulle konkurrere, ikke har vært så grunnleggende forskjellig fra tidsepoke til tidsepoke.

Skiutvikling

Ålesundsmannen Fritz Huitfeldt (1851 – 1938) skulle komme til å bli en av de som skulle få mest betydning for skisportens og skiutstyrets utvikling. Telemarkingene inspirerte han på 1890-tallet til å konstruere en skimodell som

både kunne brukes i hoppbakken og som turski. Kombinasjonsskia var den løsning som gjorde det mulig for folk flest å delta i ulike skigrener, og ble derfor både vanlig og populær. Hans ski-modeller av kombinasjonsskia ble produsert i stort antall, og lokale småprodusenter av ski fikk inspirasjon til nye modeller. Huitfeldt mottok også gullmedaljer ved flere internasjonale utstillinger.

På bygdene var det vanlig at man laget ski på gårdene. Blant disse skimakerne utviklet det seg spesialister, og noen av disse igjen utviklet seg videre til å bli skiprodusenter. Landsemski (i Rindal) og Trønderski (på Selsbakk), er eksempler på dette fra vår region. I tiåret før og etter 2. verdenskrig var ikke ski like lett tilgjengelig handelsvare utover landet, og de økonomiske forhold blant folk flest begrenset muligheten for å kjøpe ski. I de større byene var det imidlertid marked for sportsbutikker. De ble gjerne grunnlagt og utviklet av personer som selv hadde gjort store idrettsprestasjoner (f.eks. Lefstad, Ballangrud og Hjallis, som lokale eksempler). Med dårlig tilgjengelighet og begrenset økonomi ble ski og utstyr derfor gjerne arvet mellom søsken, eller også til dels mellom generasjoner. Tilpasninger av ski og binding ble helst gjort av en nevnenyttig person i familien, eller man fikk noen i bekjentskapskretsen til å gjø-

re modifikasjonene. Hadde man muligheten, kunne jobben med fordel gjøres hos en skimaker. Han kunne gi gode forslag til tilpassing. På Strinda kjennes ingen skimaker med yrkesmessig kompetanse, men det var flere som "fusket litt" i faget.

Tilpassing av ski kunne omfatte ulike forhold. Var de for lange, ble de kuttet på enden. Var de for stive for brukeren, ble de høvlet ned i tykkelse hvis det var mulig. Bredden kunne man også fikse med høvelen, og en "ekspert" kunne til og med lage og justere innsving. Slikt arbeid krevde en viss kompetanse.

Skiene var som oftest laget av helved bjørk, og spensten i skia kunne lett bli ødelagt om de ikke ble behandlet rett. De kunne også tvinne seg, og ble da helt umulig å renne på. Fukt var nok den største utfordringen å takle. Også oversiden av skia var det en fordel å behandle, slik at vann ikke fikk trenge inn i skia. Kantene var et meget sårbart område.

Hickory ble også brukt i skiproduksjon, og man må anta at det ble laget skipar av hickory på slutten av 1800-tallet. Dette treslaget var imidlertid sjeldent og kostbart og ikke vanlig tilgjengelig utover bygdene. Imidlertid hadde hickoryen en del fordelaktige egenskaper. Den var hard, og dermed slitesterk. Den var tett og stabil, trakk derfor mindre vann inn i treverket, og ga derfor en mer stabil og robust ski enn for eksempel bjørk.

Ulempen var høy vekt og begrenset spenst. Altså tunge og stive ski. For vanlig skiløping var ikke dette gunstig, men i hoppbakken var denne ulempen betydelig mindre. Hickoryskiene hadde en glideflate som ga godt fart, og passet godt til den type glidesmurning (lakk og voks) skihopperne brukte. Slike ski fikk derfor ganske stor utbredelse i hoppmiljøet.

For at skiene skulle holde seg rett og ikke "tvinnes", samt at de skulle beholde spennet, ble de montert stramt opp på en vegg, og innsmurt godt med tjære. Dette skulle også sikre at de ikke trakk vann ved bruk. Det var ganske vanlig å behandle nyinnkjøpte ski på denne måten. Ikke sjelden måtte impregneringen gjentas etter en tids bruk, når sårskader og slitasje på skia gjorde det nødvendig.

Mitt første skikkelige skipar - et kombinasjonsskipar produsert av Trønderski - ble godt innsmurt med tyritjære, og montert opp i spenn på fjøsveggen ved inngangen til grisehuset. En god solvegg om sommeren, og der kunne jeg som 6-åring inspisere utviklingen dag for dag. På senhøsten fant far frem parafinbrenneren for å gjøre klar skiene til brenning. Fjerning av overflødig tjære skulle brennes forsiktig, slik at tjæra trakk inn i skia og impregnerte skiene, men også slik at de samtidig ga godt feste for skismurning. Dette arbeidet måtte gjøres med forsiktighet.

Hoppski for de litt større guttene var på denne tiden helvedski i hickory. De var bredere og hadde tre renner under, og var litt lengre enn vanlige turski. Dette skulle hjelpe hopperen til stødighet og sikkerhet i hoppet. Disse skiene ble tunge, og var krevende å kjøre på. Det var sjelden å se guttunger nede i 10-12-årsalderen bruke slike ski i tiden før 1950. Først på 50-tallet begynte sportsbutikkene å tilby hoppski for de riktig unge hopperne. Det henger nok sammen med forbedret produksjonsteknikk. Spesielt etter at man fikk til teknikken med å lime skiemnet sammen av ulike trestykker. Selv om de første limingsforsøk startet på 1890-tallet, skulle det ennå gå mange år før teknikken slo igjennom. Da kunne man styre vekt og spenst på en langt bedre måte. Rundt omkring i landet var det mange limpionerer som eksperimenterte, uten at de hadde særlig hell med seg.

Følgende historie fra Gråkallrennet i 1906 viser problemet skiløperne sto overfor:

Mang en skiløper måtte snurpe sammen skjøre ski for å berge seg hjem, eller for å komme seg til mål. Thorvald Hansen skulle delta i langrennet, men skiene hadde sprukket i liminga, og blitt delt i to. Broren Hans - også skimaker - tørket skiene så godt han kunne, limte dem sammen på nytt natta før rennet. Han stolte ikke på at limet skulle holde, og brukte skruer for sikkerhets skyld. Thorvald stilte nervøs til start, ganske usik-

ker på om skiene ville holde. Det gikk bra. Skiene holdt til mål, og han fikk til slutt 2. plass etter å ha ledet løpet i starten.

Utviklingen viste at limte ski ville vinne i konkurransen mot helvedskiene, men over hele landet ble det drevet forsøk og man diskuterte. I kjølvannet av denne diskusjonen, med inspirasjon fra alpinlandene i Mellom-Europa, kom tanken om hardvedkanter og stålkant opp. Ganske livlige diskusjoner ble ført i avisene. Sigmund Ruud skrev i Aftenposten høsten 1932 et innlegg under overskriften: "Vil metall- eller fiberkanter på ski også vinne innpass i Norge?" Hos den eldre generasjonen falt ikke slike kjetterske tanker i god jord. Fire dager senere kom det en fresende respons fra skimaker Hans Hansen: "Limte ski duger ikke i norsk terreng!" Han hadde i alle fall erfaring som støttet hans skepsis gjennom sin skiløping.

Med den nye produksjonsteknologien limte ski krevde, måtte skimakerne ta i bruk spesialutviklede maskiner. Vi fikk en maskinbasert og industriell produksjon. Skimakerne og små lokale produsenter greide ikke å stå imot denne konkurransen. Det gamle mangfoldet forsvant. Skulle du ha et par hoppski, ble det nå et begrenset sett av merker å velge mellom, og kvalitet og pris varierte ganske mye. I den guttegjengingen jeg trente og konkurrerte sammen med, var det gjengs oppfatning at Hovdeski var

de beste hoppskiene og sto øverst på ønskelista.

Jeg var 13 år da jeg fikk mine første Hovdeski med 3 renner under. Det var et stort øyeblikk. Hovdes hoppski ble utviklet først på 1930-tallet av Kristian Hovde fra Vikersund. Han var en av tidens toppløpere, med flere topp-plasseringer i både langrenn og kombinert. Bl.a. representerte han Norge i OL i Lake Placid i 1932. Han var bror til en av den tids storhopperne, Arne Hovde. Kristian var med og etablerte Vikersundbakken, som i 1966 var utbygd til å bli Nordens eneste skiflygingsbakke. Hovde Skifabrikk overtok han etter faren Alfred i 1938, og Kristian døde 66 år gammel i 1969.

Kristian Hovde hadde alle forutsetninger for å kunne lykkes med å utvikle og produsere toppski for hoppere. Han hadde dessuten vært med på utviklingen av limte ski, og var vel kjent med problemene. Og jeg var utrolig fornøyd med de Hovdeskiene jeg hadde som guttehopper. Men hvorfor ble de så utrolig populære blant oss gutter? Jeg vil tro at den viktigste årsaken ligger i at de aller fleste av storhopperne brukte Hovdeski - disse hoppidolene som vi beundret og studerte i detalj. Det var selvsagt at de brukte det beste utstyret, og vi strebet etter å komme så nær dette nivået som mulig. For de fleste guttehopperne ble det med ønsketenkningen pga. de økonomiske begrensningene folk flest den

Bjørkeskiene til Pauline Hønnås (forfatterens mormor) med Huitfeldtbindinger av modellen fra 1897. Foto: Knut L. Vik

gang levde under. Det var andre og viktigere områder å bruke penger på.

Utover 50-tallet fikk hoppskiene bedre og mer elegant overflatebehandling. Den hadde jo klart sin misjon i å beskytte skia mot sårskader og fuktighet. Men det var tydelig at skiprodsentene ble mer og mer oppmerksomme på virkningen av design og merkeutforming. For å kunne beskytte skiene best mulig mot skader under transport, ble det utviklet skiposer til formålet. På skiposene fikk man skrevet på sitt eget navn, navn på idrettslag, som kunne kombineres med idrettslagets merke eller med flagg. Reklame for firmaer kan jeg ikke huske, men dette er den spede begynnelsen til den flora av merker dagens hoppere overdynges med.

Dette er slik jeg minnes utviklingen frem til ca. 1960. Fra da av går vi inn i plastskiutviklingen, som ikke skulle bli

mindre problematisk og spennende enn den limpionerene var igjennom.

Bindinger

Når skisportens markante oppsving startet på slutten 1800-tallet, er skibindingen et viktig element i utviklingen. Det ble samtidig utviklet skisko som fikk stiv såle, og som ga bedre støtte for foten. Få enkeltpersoner har hatt større innflytelse også på dette feltet enn Fritz Huitfeldt. Han lanserte sin binding i 1894 (boltebindingen). Den hadde jernører, som sammen med festereimer forbedret styringsevnen betraktelig. Flere forbedrede versjoner kom noen få år senere, bl.a. med forbedret strammemekanisme. Huitfeldtbindingen ble en basismodell for den utvikling av bindinger vi fikk i tiden før og etter 2. verdenskrig. For hoppporten (og alpinsporten) skulle imidlertid sveitseren Guido Reuges utvikling av det som kom til å hete Kandaharbindingen bli førende.

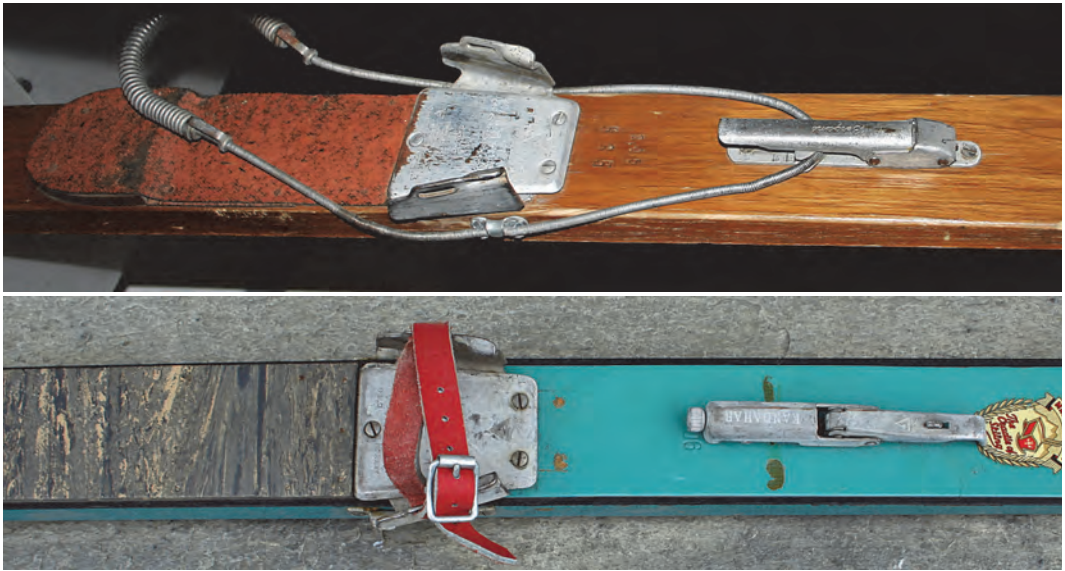
Tilpassing av bindinger, og på denne tiden var det Huitfeldtbindinger det oftest dreide seg om, var i all hovedsak justering av ørejernet etter den sko man skulle bruke. Den første Huitfeldtbindingen hadde dårlig reguleringsmulighet. Men den forbedrede varianten, som kom noen år senere, og som hadde ørejernet i sin helhet oppå skia, hadde en enkel tilpassing som lot seg feste med 4 skruer. Hvis bindingen var rett plassert på skia, kunne man løsne litt på de 4 festeskruene, sette inn skoen, justere bindingen, for så å stramme til festeskruene. Disse

Turskiene (kombinasjonsski) til Anders Estenstad (forfatterens far) fra ca. 1930. Hickoryski med forbedret Huitfeldtbinding, og med Høy-er-Ellefsenstrammer. Foto: Knut L. Vik

hadde også tåreimer for å sikre at skoen satt godt i bindingen.

Siden dette for de fleste dreide seg om ski til kombinasjonsbruk, dvs. tur, hopp, slalåm, etc., var det ikke uvanlig at man ønsket å justere bindingsreimene, ved bl.a. bedre stramming eller for å sette på feste for ekstra stropper (vanlig i slalom). Dette hadde til formål å gi foten varierende bevegelsesfrihet. Bindingsreimene var sterke svinelærreimer, og mange vil nok huske problemene med de stive uhandterlige reimene, spesielt i kaldt vær.

Øverst: Torbjørn Falkangers Hovdeski med Kandaharbinding satt sammen av Gresvig tåjern og Bergans strammer. Falkangers ski er utstilt på Skimuséet, Trøndelag folkemuseum.

Nederst: Nils Estenstads hoppski fra slutten av 50-tallet. Gresvigs Kandaharbinding med deres mikrojustering og med nedslipt låskrok på strammeren. Foto: Knut L. Vik.

Mange opplevde nok wirebindingen som en fantastisk nyvinning da den kom. Den ble utviklet av Guido Reuge (1929). Han var medlem av en forretningsfamilie som var mest kjent for sine ur og klokker, og ikke minst spillebokser av ulike slag. De markedsførte sine produkter under merkenavnet Kandahar, og bindingen fikk derfor dette navnet. Dette skulle bli en nyvinning som skulle holde seg i flere 10-år. Flere produsenter utviklet forbedringer, og bindingen ble bedre tilpasset skigrenene hopp og alpint.

Gresvigs og Bergans kandaharbindinger var de mest populære i min aktive periode. De var meget like å se til. Den mest iøynefallende forskjellen var nok stram-

meren av wira. Hos Gresvig skulle strammeren skyves forover, Bergans bakover. Stramming av wira kunne justeres på begge typene, men Bergans hadde den beste justeringen, såkalt mikrojustering. For skihopperen var dette en viktig egenskap. Det var ikke uvanlig at man så kombinasjoner av Gresvig og Bergans på skiene. Man kunne ha Gresvig tåjern og Bergans strammer. Torbjørn Falkanger hoppet med en slik kombinasjon i OL 1952.

Nok en forskjell mellom de to merkene er verd å nevne: Flere hoppere hadde erfaring med at strammeren på Gresvigbindingen slo seg opp. Det hendte helst ved tunge nedslag og hardt underlag. Da var det lett å miste skia, med fall som re-

sultat. Gresvig var kjent med dette, og det ble derfor laget en strammer med låsmekanisme. Bergans-strammeren ble likevel foretrukket av de fleste hopperne.

Ved montering av bindingene var det nødvendig å sette på et fotstykke bak tåjernet. Det var en 2-3 mm tykk såle som var litt lengre enn skoen. Den skulle kompensere for høyden på tåjernets bunnplate, slik at skoen ikke fikk en svak helning bakover. Fotens posisjon og helning på skia var helt avgjørende for satsen, og således utgangen av svevet fra hoppet. Det var også situasjoner der en bygde opp helene. Dette var en individuell tilpassing til den satsstilling hopperen hadde. Her var det ofte mye prøving og feiling, og resultatene ble ikke alltid som ventet.

Skismøring og smørings- teknikker av hoppski

Smøring av hoppski var på mange måter enklere enn smøring av langrennski. Hoppskiene skulle gli best mulig, men for langrennskiene var det i tillegg også viktig å ha et godt feste. Betydningen av å ha god gli var imidlertid ganske avgjørende i hoppbakken. Farten på hoppet bestemte i stor grad lengden på hoppet. Løftet ut fra hoppkanten, og den svev-kurve man fikk til, var avhengig av utgangshastigheten. Dog må det sies at satsen nok var det viktigste element for å få til et godt hopp.

Selv om smøring av hoppski virker enkelt, måtte man ty til ulike metoder avhengig av føreforhold (temperatur og snøens egenskaper), og hoppsporets beskaffenhet. Ved store hoppkonkurranser var det gjerne to spor i tilløpet. Man kunne derfor velge spor. Dette var i seg selv en kunst. Varierende værforhold, som nedbør, vind og sol, ga variasjon i gliden. Tidlig eller sent startnummer var også et moment å ta hensyn til. Ulik løy-peslitasje i sporene var et annet forhold man måtte være oppmerksom på. En dreven og erfaren hopper valgte som oftest riktig spor - dvs. det sporet som ga størst fart. Når man smurte ski, hadde man altså tanke for hvordan forholdene ville bli i bakken.

Klargjøring og smøring av hoppskiene startet en dag eller to før hopprennet. Det var da best å gjøre dette under tempererte forhold. For meg, og sikkert mange med meg, betydde det bruk av kjøkkenet. Kjøkkenstoler og bord ble til smørestativ, og kjøkkenbenken var utmerket til å ha redskap og smurning på. Ved hjelp av noen aviser til å fange opp det meste av bosset, hadde man en vel-fungerende smørebu. Far deltok og lærte meg hvordan dette skulle gjøres de første årene av min karriere. Senere måtte jeg gjøre jobben sjøl. Mor var ikke spesielt begeistret for denne aktiviteten på kjøkkenet, men jeg syntes det gikk bra, bare jeg ryddet etter meg.

La meg presisere at man gikk ikke så nøye tilverks med smøring av ski uten at

det var hopprenn, eller at skader måtte repareres. Skulle det være trening, greide det seg vanligvis med voksing, og det kunne man gjøre i bakken om været ikke var dårlig. Det lå nesten alltid et parafinvoks e.l. i lomma.

Klargjøring besto i å fjerne gammel smurning - voks, eventuelt smuss og rester av annen smurning, samt lakk. Videre kunne det være sår i sålen som måtte utbedres. Siden sålen først skulle lakkeres, var det viktig å ha en ren og feilfri såle. Jeg pleide å tørke over sålen med sprit (rødsprit eller denaturert sprit) som en avslutning på klargjøringen. Det var for å være sikker på at det ikke var noe fett e.l. som kunne hindre at lakken festet seg som den skulle.

Av lakktyper var det flere: Merkene Fyklakk og Skipolin var godt kjent, og de fikk man kjøpt i sportsbutikken eller hos en fargehandel. Jeg tror de fleste jeg trente sammen med brukte politur. Den kunne du også kjøpe, men jeg laget den helst selv. Det var ganske enkelt. Du kjøpte en pose sjell-lakk og blandet med sprit. Spriten løste opp sjell-lakken, og så hadde man en flaske politur. Blandingsforholdet mellom de to ingrediensene skulle være litt hemmelig, men en måtte ikke være for godhjertet med sjell-lakken. Lakken ble da for tykk, og var ikke god å påføre med fille. For det var fille jeg helst brukte, og ikke pensel. Fillen måtte også være av fint stoff som ikke satte fibrer og tråder i lakken. En måtte imidlertid lære seg en viss teknikk

for at påføring med fille skulle bli perfekt.

Sidekanter og overflaten på skiene ble også sjekket for skader, og reparert om nødvendig. Var det værmelding om regn og fuktige snøforhold, var det viktig å reparere skader som kunne føre til fuktinntrengning.

Etter at lakken hadde tørket, ble skiene satt ut i et litt kjøligere rom for å herdes. Man vil forstå at det var en skikkelig eim av sprit på kjøkkenet og i de omliggende rom. Men med litt tålmodighet ble spritlukta borte, og alt var normalt helt til siste fase i smøringen skulle skje.

Nå var det voksing som skulle foretas. Parafinvoks var det vanligste, men det var utviklet forskjellige vokstyper som mest var brukt av alpinistene. Disse kunne være gunstige ved kramsnøføre (sølv-voks), og noen var harde, utviklet for meget kald snø. Var man i beit for voks, kunne et talglys gjøre nytten, men ikke når det var skirenn. Var det renn, måtte alt være så perfekt som mulig.

Avispapir kunne bli brukt sammen med kork for å gni ut smurning og gi skiene den siste finish. Dette ble gjort med forsiktighet for å få til riktig struktur på voksen. Avispapir ble også brukt mellom skiene når de ble bundet sammen, for å beskytte den nypreparerte sålen. Voksing var ikke bare å kline på voks langsetter skia. Vi hadde både "tverrvoksing" og "rundvoksing". Begrepene

forteller hvordan man skulle føre voksen på skisålen. Hvor mye man skulle legge på, var alltid et tema. Her kan man forstå at det ble utviklet spesialistferdigheter, der noen var skikkelig gode.

Ved ankomst i hoppbakken - og inspeksjon av forholdene - kunne man vurdere den smøringsforberedelse som var gjort hjemme. Vi guttehopperne gjorde ved hjelp av fedre og/eller ledere en siste finish av skiene. Kanskje roet det nerve. Dette ble gjort sammen med glitester i bakkens unnarenn. Et punkt i overgangen ble valgt som startsted, og så glei vi side om side utover flata i satsstilling. Den som kom lengst før en stoppet, hadde best gli. På et vis kan man si at konkurransen startet her. Å vinne i glitesten ga selvsikkerhet og tro på at man kunne lykkes med hoppingen. Av og til var det fristende å ta litt "tjuvfart" under glitesten, som et lite ledd i og "psyke ut" konkurrenter.

Så var man teknisk sett klar til å konkurrere. Igjen sto å sjekke sko og hoppantrekk.

Sko og hoppdress

I starten på min periode som hopper kan jeg ikke minnes at det var noe krav til bekledningen, utover at du måtte holde varmen og ha rimelig bevegelsesfrihet. Blant de eldre hopperne var det nok mere bevissthet om hvordan man skulle kle seg. Jeg startet min karriere med bukse i et vadmelsstoff, vindjakke og arvede beksømtøvler. Under vindjakken

hadde jeg en varm hjemmestrikket genser. Nikkers var også vanlig å bruke.

Jeg var nok ikke mer enn 6-7 år før jeg fikk være med far på skirenn. Men det skulle ikke gå så lang tid før jeg oppdaget at det var en slags kleskode blant de eldre hopperne. Videre virket det som om stilig antrekk ga bedre stilkarakterer. Det var noe med lyden jeg festet meg ved, når hopperne for over kulen. Noen skapte en blafrende lyd, omtrent som et helikopter. Andre seilte av gårde med en susende lyd. Det var de som helst fikk gode stilkarakterer. De var også blant de lengste i bakken, og kom derfor høyt opp på premielista.

En slik oppdagelse måtte jeg selvfølgelig prøve å leve opp til. Mor ble forelagt problemet, men det skulle ennå gå noen år før det ble skikkelig strekkbukse i et gabardine-lignende stoff. Fargen skulle selvsagt være marineblå. Denne strekkbuksa skulle kun brukes til skirenn. Og foran hvert renn ble den nøye behandlet på strykebrettet for å få til en topp press. Jeg kan huske at mor brukte avispapir til en siste finish. Pressen var da så rett og skarp at den lignet eggen på en kniv.

Det skulle være V-genser med hvit stripe i halsen og hofta. Modellen til skiantrekket under OL i 1952 var veldig populær. Men det var mange flotte gensere å se i hoppbakken. De største lagene hadde egne gensere, fortrinnsvis V-gensere. På brystet eller på overarmen var klubbmerket innsydd. Blant de lage-

ne som hadde fine og populære gensere, kan nevnes Byåsen, Stavne, Freidig og Leik. Den brune og grønne genseren til Strinda IL ble ingen suksess etter det jeg kan huske.

Lua måtte passe inn i antrekket. Som regel skulle lua ha topp og farger og mønstre som genseren. Når det ikke var for kaldt, brukte man hvite eller mørkeblå strikkede fingervotter, ellers gikk det mye i selbuvotter. Når forholdene tillot det, var det ikke uvanlig at hopperne brukte verken lue eller votter. Derimot ble det brukt mye flid på å få det Bryl-krem-kjemmede håret til å ligge stødig og fast. For de minste hopperne var dette lite påaktet, men når man nådde alderen for økende jenteinteresse, da var det viktig å gjøre best mulig inntrykk på jentene.

De voksne hopperne brukte lys skjorte - gjerne hvit - og bar matchende slips til antrekket. Videre ble det vanlig å skifte ut ullsokkene med hvite anclets. De skulle fungere som ankelstøtte, samt å gi god bevegelsesfrihet i ankelen. Men de var også en del av hoppdressens elegante uttrykk. Fotens bevegelsesfrihet var viktig for satsen, og skoene fikk tilpasninger for å møte dette kravet. Her ble det også eksperimentert ganske mye siden føtter og satsstilling varierte.

På voksennivå var en hopper iført en klesdrakt som skulle uttrykke effektiv eleganse. Et inntrykk som ligger langt fra det dagens skihoppere bruker. Vi

guttungene måtte velge enklere løsninger, men visste at om vi holdt på lenge nok, kunne vi kanskje bli lik våre forbilder.

Kilder

Gotaas, Thor: *Først i løypa*, Andresen & Butenschøn, 2.ed. 2004.

Internett:

<http://no.wikipedia.org/wiki/Ski-binding>

<http://no.wikipedia.org/wiki/Huitfeldt-bindingen>

http://wikipedia.org/wiki/Kristian_Hovde

<http://www.woodenskis.com/SplitkeinHistory.htm>

http://snl.no/nbl_biografi/Fritz_Huitfeldt/utdyping

http://snl.no/Gresvig_ASA

<http://www.sporisno.no/sis/detalspage.aspx?ART=48>

Nils Estenstad, f. 1942, er oppvokst på Valentinlyst gård og bor fortsatt der.

Arnfinn Bergmanns OL-dress fra 1952. Idealmodell på den tiden. Dressen henger på Skimuséet, Trøndelag folkemuseum.